

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) işbirliğinde gerçekleştirilen **DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Anketi**, Türkiye'nin yerel düzeyde çay imalat sanayindeki eğilimleri ölçen ilk gösterge oldu. DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerinde çay imalatında faaliyet gösteren firmaların mevcut durumları ve gelecek beklentileri incelenecek ve gelişmeler izlenecek. Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerindeki çay imalat sanayinin Türkiye geneli ve Avrupa Birliği üye ülkeleri ile karşılaştırılması mümkün hale gelmiştir.

Doğu Karadeniz'deki çay imalat sanayi 8 aydır gözlem altında:

DOKA ve TEPAV işbirliğinde gerçekleştirilen DOKA Çay İmalat Sanayi Anketi, Doğu Karadeniz illeri olan Artvin, Giresun, Ordu, Trabzon, Gümüşhane ve Rize'de çay imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalara uygulanmaktadır. Bu kapsamda firmalar ile sekizinci dönem görüşmeler ağustos ayında yapılmıştır. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi sonuçları her ayın beşinci iş günü Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı ve TEPAV internet sayfalarında kamuoyuna açıklanacaktır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi nasıl hesaplanıyor:

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, ankette yer alan “şu andaki toplam siparişleriniz için ne söyleyebilirsiniz?”, “şu andaki mevcut stok düzeyiniz için ne söyleyebilirsiniz?” ve “önümüzdeki 3 ayda üretiminizin ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?” sorularına verilen yanıtların balanslarının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Balans değeri, sorulara olumlu cevap verenler ile olumsuz cevap verenlerin farkı alınarak hesaplanmaktadır.

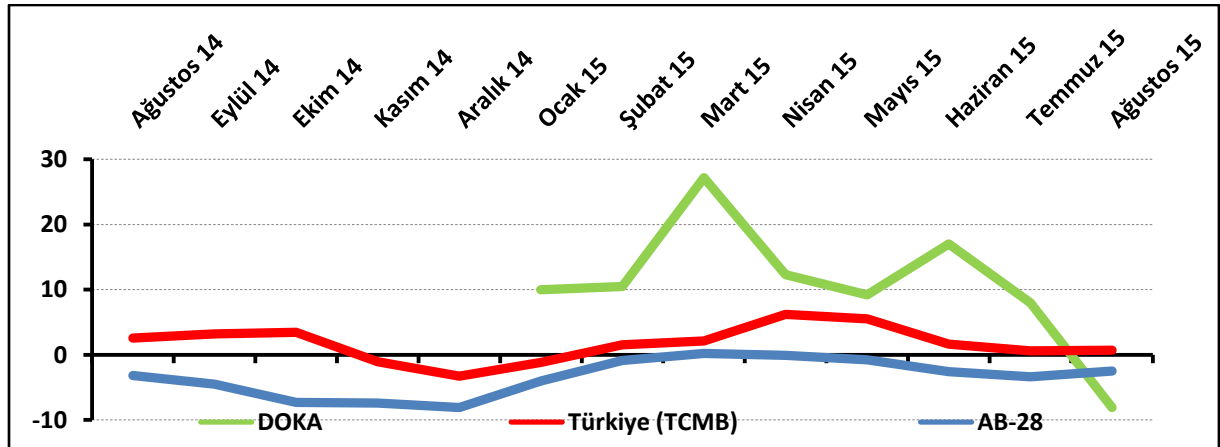
Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi geçen aya göre düştü:

Temmuz ayında 8 puan değerini alan DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, ağustos ayında 16,1 puan düşerek -8,1 puan değerini almıştır. Türkiye genelini temsil eden imalat sanayi güven endeksi Ağustos 2015'te bir önceki aya göre 0,1 puan yükselerek 0,7 puan değerini alırken, Avrupa Birliği'ni temsil eden imalat sanayi güven endeksi Ağustos 2015'te bir önceki aya göre 0,9 puan yükselmiş ve -2,5 puan değerini almıştır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, geçen aya göre Doğu Karadeniz'de düşerken, Türkiye geneli ve AB-28'de yükselmiştir. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin performansı, Ağustos 2015'te Türkiye geneli ve AB-28'in gerisinde kalmıştır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksinin düşmesinde mevcut stok düzeyindeki artış ve önümüzdeki 3 ayda çay üretimindeki azalma beklentisi etkili olmuştur.

Şekil-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi karşılaştırması* (Ağustos 2014 – Ağustos 2015)

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Tablo-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi*

%	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	10,0	10,5	27,2	12,3	9,2	17,0	8,0	-8,1				

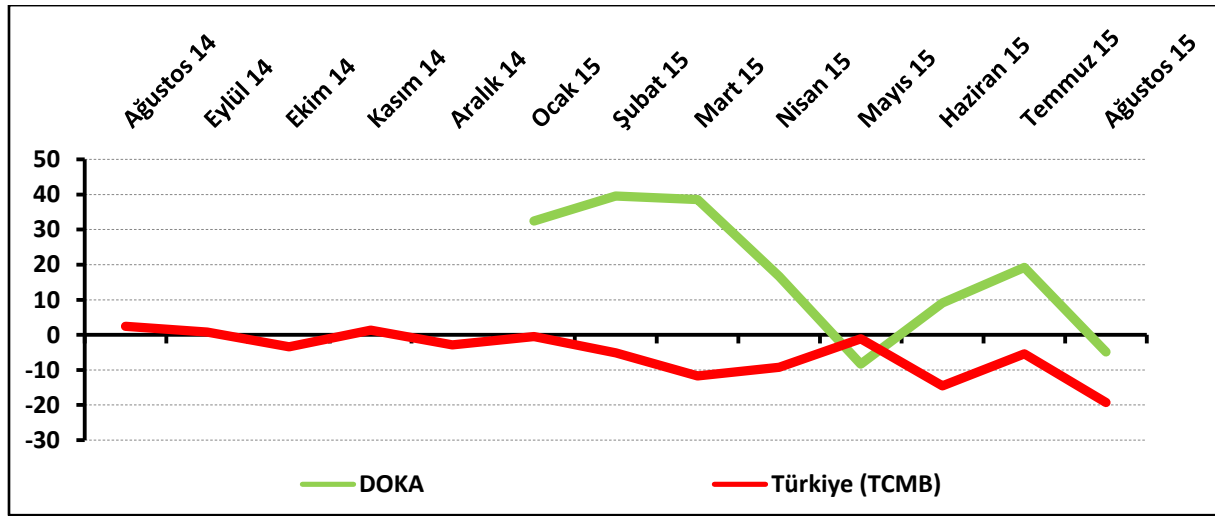
Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 29'u genel gidişatın iyi olduğunu düşünüyor:

Temmuz 2015'te 19,2 puan değerini alan çay imalat sanayindeki genel gidişat, Ağustos 2015'te 24 puan düşerek -4,8 puan değerini aldı.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 28,6'sı, bir ay öncesine göre imalat sanayindeki genel gidişatın daha iyi olduğunu düşünmektedir. Daha kötü olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 33,3 olurken, aynı kaldığını düşünenlerin oranı yüzde 38,1 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Çay imalat sanayindeki genel gidişata bakılınca Doğu Karadeniz illerinin Türkiye geneline göre daha iyi durumda olduğu görülmüştür.

Şekil-2. Geçtiğimiz aya göre çay imalat sanayide genel gidişat*(%arttı – %azaldı) (Ağustos 2014 – Ağustos 2015)

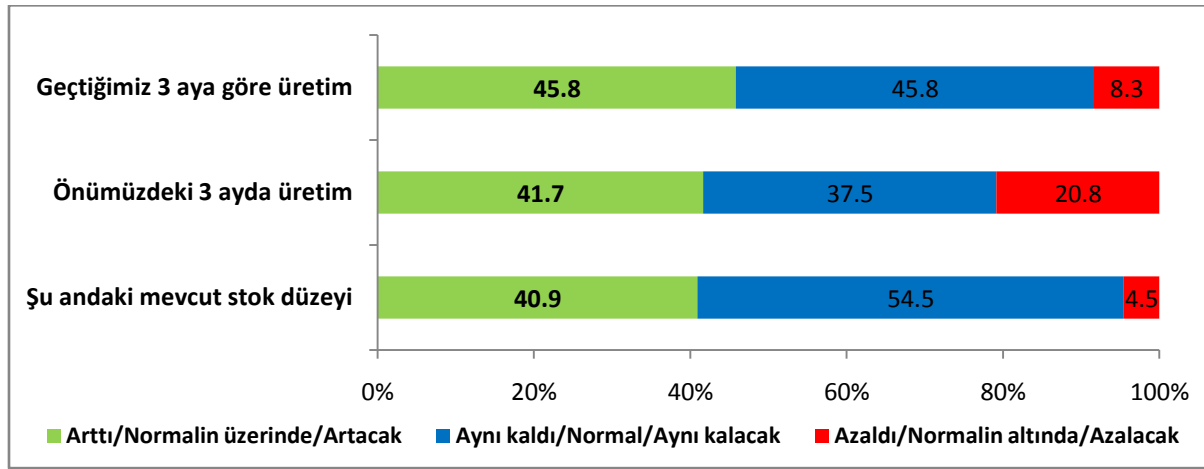
*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren sanayicilerin yüzde 50'si önümüzdeki 3 ayda kısa vadeli Türk Lirası kredi faiz oranının artmasını, yüzde 4,5'i ise azalmasını bekliyor.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde geçtiğimiz 3 aya göre üretim azaldı:

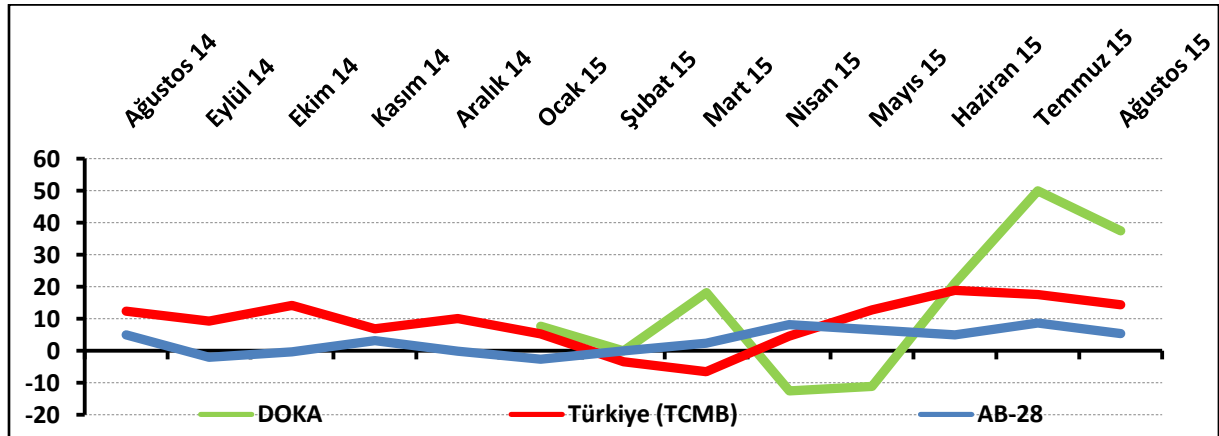
Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 45,8’i, ağustos ayında geçtiğimiz 3 aya göre üretimlerinin arttığını ifade ederken, yüzde 41,7’si önümüzdeki 3 ayda üretimlerinin artacağı beklentisi içindedir. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 54,5’i ise mevcut stok düzeyinin sezon için normal olduğunu ifade etmiştir.

Şekil-3. Doğu Karadeniz’de üretim ve stok durumu (%) (Ağustos 2015)

Temmuz ayında yükselen geçtiğimiz 3 aya göre üretim hacmi, ağustos ayında 12,5 puan düşerek 37,5 puan değerini aldı. Doğu Karadeniz’de geçtiğimiz 3 aya göre üretim, Türkiye genelinden ve AB-28’den daha yüksek değer aldı.

Şekil-4. Geçtiğimiz 3 aya göre üretim durumu*(%arttı – %azaldı) (Ağustos 2014 – Ağustos 2015)

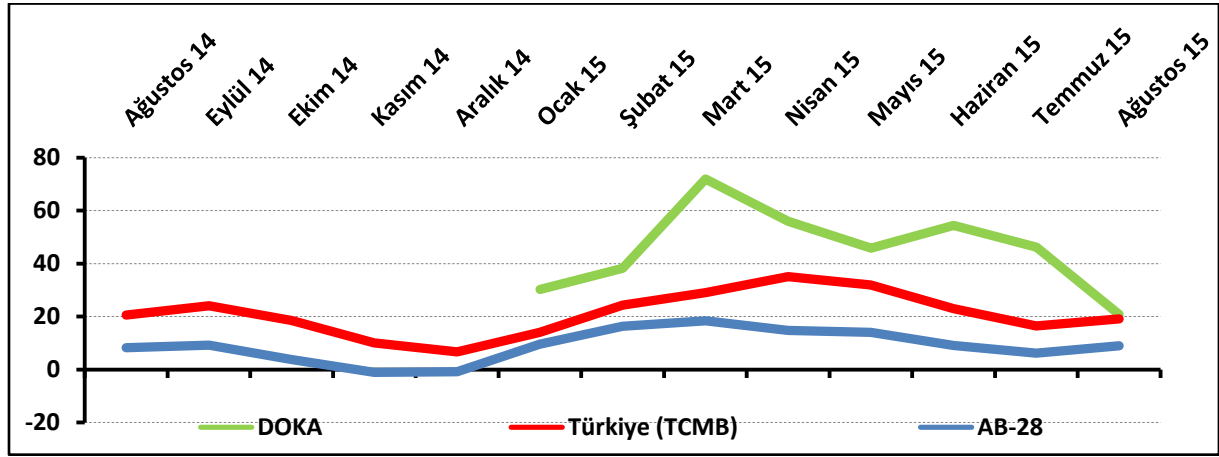

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 42'si önümüzdeki dönemde üretiminin artmasını bekliyor:

Önümüzdeki 3 aydaki çay üretimi beklentisi geçen aya göre 25,4 puan düştü. Doğu Karadeniz'de önümüzdeki 3 aydaki çay üretim beklentisi, Türkiye'den ve AB'den daha yüksek bir değer aldı. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 41,7'si önümüzdeki 3 ayda çay üretimlerinin artacağını, yüzde 37,5'i ise aynı kalacağını belirtti.

Şekil-5. Önümüzdeki 3 aya göre çay üretim beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Ağustos 2014 – Ağustos 2015)

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Ağustos'ta Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranları yükseldi:

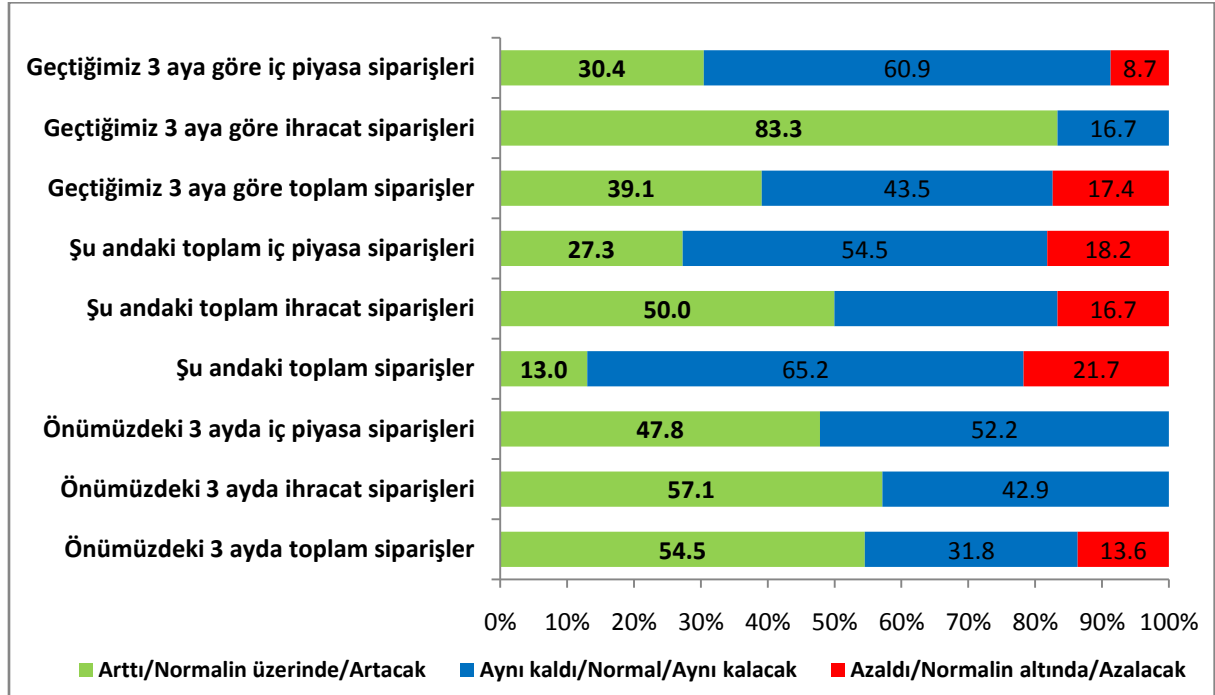
Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranı Temmuz 2015'te yüzde 66,1 iken Ağustos 2015'te 5 puanlık artışla yüzde 71,1'e yükseldi. Türkiye'de ise kapasite kullanım oranı geçen aya göre 1,1 puan düşerek yüzde 74,8 oldu.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 55'i önümüzdeki dönemde siparişlerin artmasını bekliyor:

Ağustos 2015'te Doğu Karadeniz'de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 39,1'i geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişlerin arttığını ifade ederken, yüzde 54,5'i önümüzdeki 3 ayda toplam siparişlerin artacağını belirtmiştir.

Önceki aylarda da olduğu gibi Doğu Karadenizli üreticilerin gelecek döneme ilişkin sipariş umudunun, geçtiğimiz dönemdeki sipariş artışlarından daha fazla olduğu görülmektedir.

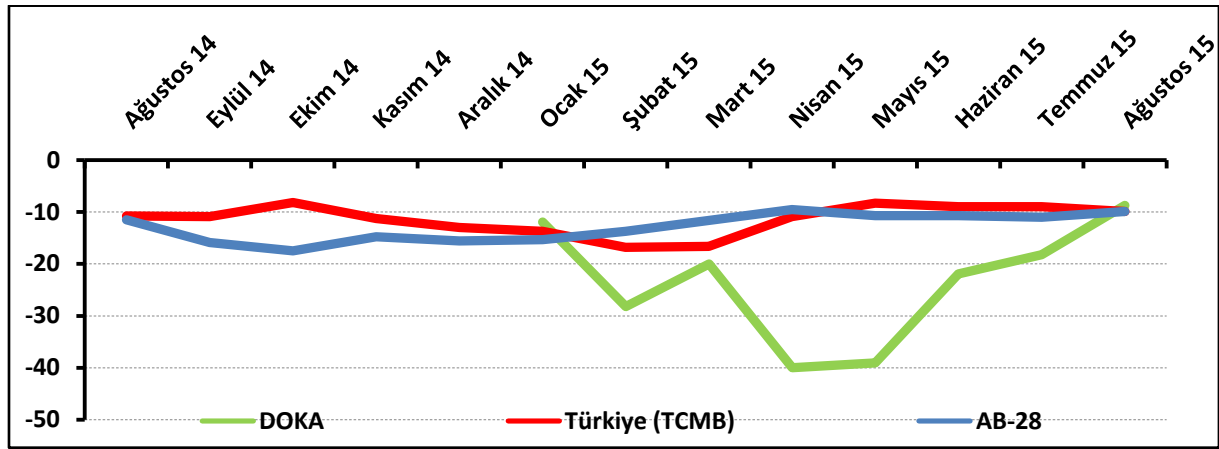
Şekil-6. Doğu Karadeniz'de sipariş durumu (%) (Ağustos 2015)

Doğu Karadeniz’de mevcut sipariş miktarı yükselmeye devam ediyor:

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde şu andaki toplam sipariş miktarı geçen aya göre 9,5 puan yükselmiştir. Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 65,2’si mevcut siparişlerin normal seviyede olduğunu, yüzde 21,7’si ise normalin altında olduğunu ifade etmiştir. Doğu Karadeniz’de şu andaki toplam sipariş miktarı, AB-28 ve Türkiye’den daha yüksek bir değer değer almıştır.

Şekil-7. Şu andaki toplam sipariş düzeyi* (%normalin üzerinde – %normalin altında) (Ağustos 2014 – Ağustos 2015)

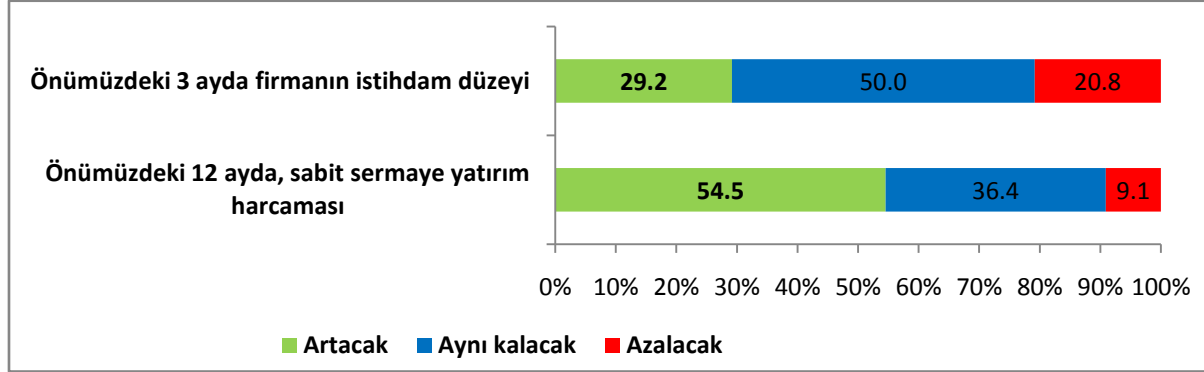

*Mevsimsellikten arındırılmış seriler

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde istihdam beklentisi yerinde saydı:

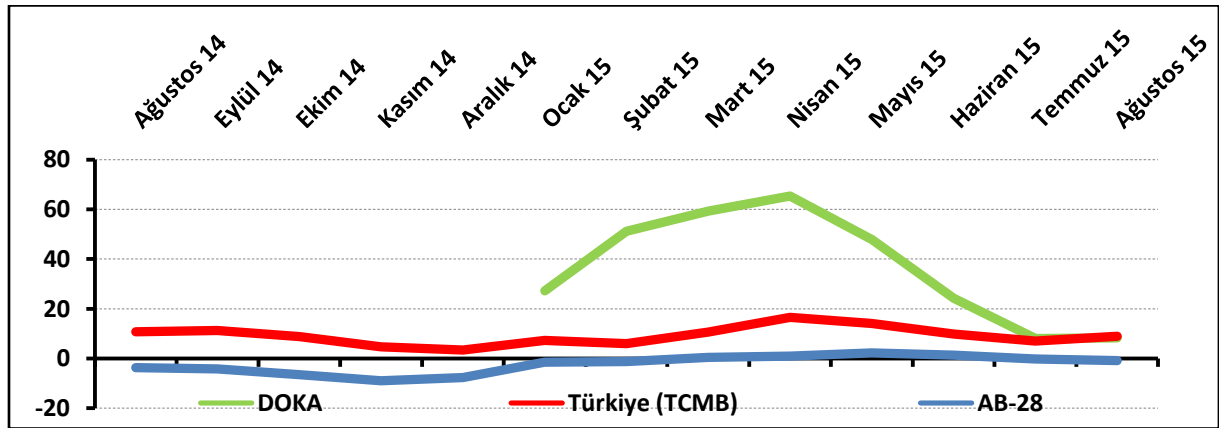
Ağustos 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 29,2'si önümüzdeki 3 ayda istihdamını artıracaklarını, yüzde 54,5'i de önümüzdeki 12 ayda sabit sermaye yatırım harcamalarının artacağını belirtmiştir. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisinde geçen aya göre 0,3 puanlık artış yaşanmıştır.

Şekil-8. Doğu Karadeniz'de istihdam ve yatırım (%) (Ağustos 2015)

Ağustos 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 50'si önümüzdeki 3 ayda istihdam düzeylerinin değişmeyeceğini düşünmektedir. Önümüzdeki 3 aya ilişkin istihdam beklentisi Doğu Karadeniz'de AB-28'den daha yüksek bir değer almıştır.

Şekil-9. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Ağustos 2014 – Ağustos 2015)

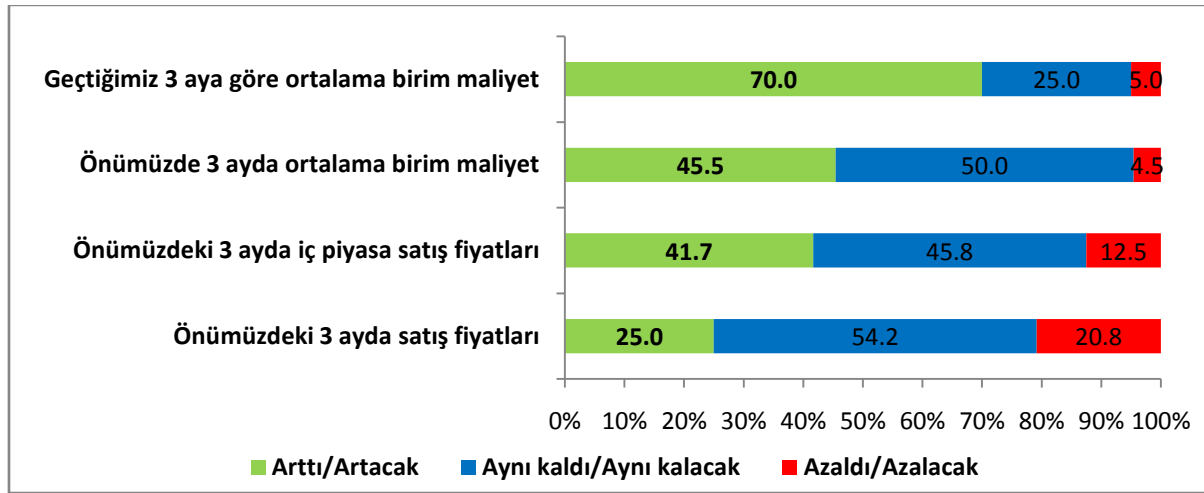

*Mevsimsellikten arındırılmış seriler

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinin yüzde 54’ü gelecek dönemde çay fiyatlarında değişim beklemiyor:

Ağustos 2015’te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 70’i geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyetlerinin arttığını ifade ederken, yüzde 45,5’i önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyetlerinin artmasını beklediklerini ifade etmiştir. Doğu Karadenizli üreticilerin yüzde 54,2’si ise önümüzdeki 3 ayda satış fiyatlarının aynı kalacağını ifade etmiştir.

Şekil-10. Doğu Karadeniz’de maliyet ve satış fiyatı (%) (Ağustos 2015)

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin geçmiş dönem göstergeleri Türkiye genelinden daha yüksek:

Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi sorular bazında incelendiğinde, geçmiş ve şu andaki döneme ilişkin toplam siparişlerde artış yaşandığı görülmektedir. Doğu Karadeniz, gelecek dönemdeki çoğu göstergede de Türkiye genelinden daha iyi performans sergilemiştir.

Tablo-2¹. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Göstergeleri balans değerleri (Ağustos 2015)

Balans değerleri (Olumlu – Olumsuz)	Bir önceki aya göre değişim (Doğu Karadeniz)	Doğu Karadeniz (Endeks)	Türkiye (Endeks)	AB-28 (Endeks)
Geçtiğimiz 3 aya göre çay üretimi	-12,5	37,5	14,4	5,4
Önümüzdeki 3 ayda çay üretimi	-25,4	20,8	19,2	8,9
Şu andaki mevcut stok düzeyi ²	-32,6	-36,4	-7,1	-6,5
Geçtiğimiz 3 aya göre iç piyasa siparişleri	-5,6	21,7	7,4	
Geçtiğimiz 3 aya göre ihracat siparişleri	150,0	83,3	-0,8	
Geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişler	5,0	21,7	9,8	
Şu andaki mevcut iç piyasa siparişleri	31,8	9,1	-10,7	
Şu andaki toplam ihracat siparişleri	66,6	33,3	-12,7	-11,9
Şu andaki toplam siparişler	9,5	-8,7	-9,9	-9,9
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa siparişleri	11,4	47,8	19,9	
Önümüzdeki 3 ayda ihracat siparişleri	57,1	57,1	20,1	
Önümüzdeki 3 ayda toplam siparişler	-9,1	40,9	24,5	
Önümüzdeki 3 ayda firmanızın istihdam düzeyi	0,3	8,3	8,9	-0,9
Önümüzdeki 12 ayda, sabit sermaye yatırım harcamanız	32,5	45,5	8,2	
Geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyet	13,0	65,0	31,2	
Önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyet	2,4	40,9	32,5	
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa çay satış fiyatları	-4,1	29,2	16,6	
Önümüzdeki 3 ayda çay satış fiyatları	-18,5	4,2	15,6	-3,3
Çay imalat sanayideki 1 ay öncesine göre genel gidişat	-24,0	-4,8	-19,3	

¹ Tablo 2'deki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.